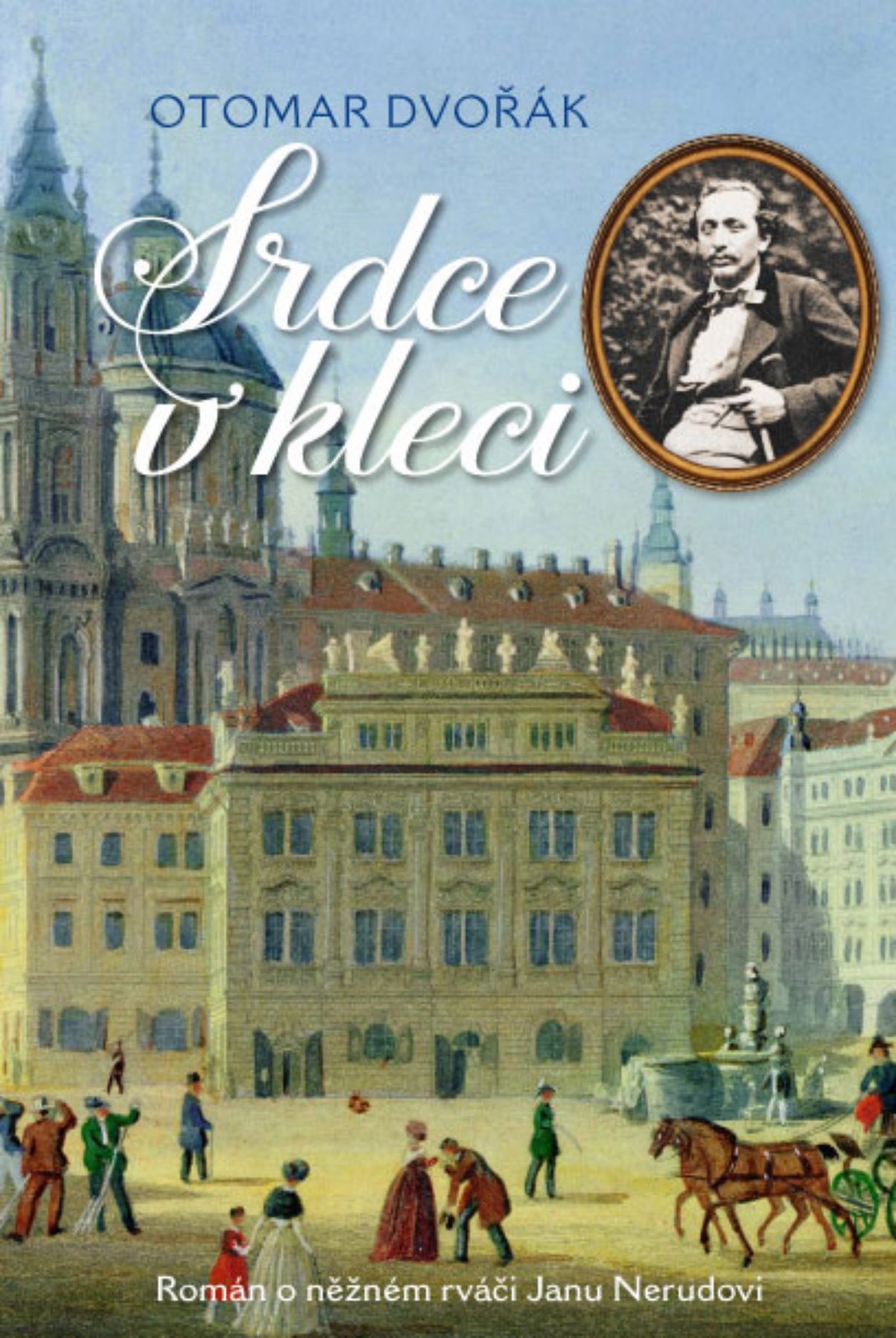

OTOMAR DVOŘÁK

Srdce v kleci

Román o něžném rváči Janu Nerudovi

SRDCE V KLECI

OTOMAR DVOŘÁK

Srdce v kleci

Román o něžném rváči
Janu Nerudovi

Copyright © Otomar Dvořák, 2018
Cover design © Daniela Antalovská, 2018
Na obálce byla použita ilustrace od Vincence Morstadta:
Malostranské náměstí (1852)

Czech edition © Fortuna Libri, Praha 2018

Vydalo nakladatelství Fortuna Libri.

www.fortunalibri.cz

Odpovědná redaktorka Jana Jílková.

První vydání

Všechna práva vyhrazena

Žádná část této publikace nesmí být reprodukována,
ukládána do informačních systémů nebo rozšiřována
jakýmkoli způsobem, ať už elektronicky, mechanicky,
fotografickou cestou nebo jinými prostředky
bez souhlasu majitele práv.

ISBN 978-80-7546-144-5

*Evangelium své lásky
psal jsem v knihy černé;
knihy černé – noci tmavé,
písmo – hvězdy věrné.*

ČÁST PRVNÍ

HŘBITOVNÍ KVÍTÍ

První kapitola

Sanctus Amor

I

Cítím se všelijak, a ne zrovna moc dobře, ačkoliv do těchto honosných palácových dveří, nad nimiž je domovní znamení Zlatého melounu, nevcházím poprvé. Jenže dnes mám něco na duši, co mě tíží jako kámen. Nedávám na sobě nic znát, snažím se udržet na tváři nepohnutou masku falešného hráče, onen blahosklonný úsměv světáka znuděného životem. Kdyby mě tak právě teď mohli vidět sousedé z Malé Strany, všichni ti, co mě znávali jen v záplatovaných krátkých gatích, v čepici se štítkem naražené až na uši, bosého a s věčně odřenými koleny, nemluvě o nerozlučném praku, zastrčeném za jedinou kšandou! V duchu si představuji, že hrdě procházím špalírem bab z vaječného trhu, že drbna mlékařka špitá koláčnici do ucha, nepochybně něco o mně, a významně přitom obrací oči v sloup, setníkovic slečna Poldýnka se tváří vyděšeně a zakrývá si prstíky ústa, dobrácký žebrák Vojtíšek natahuje dlaň ke mně a nazývá mě milostpánem, zatímco tlustý policajt Šimr nazlobeně vraští bujně obočí. Ze dveří trafiky dokonce vyhlédne maminka, zvábená nezvyklým hlukem...

Ne, proboha jen to ne! Pryč s touhle představou! Maminečku teď nesmím vpouštět do své mysli, stačí, když si vybavím její

tvář zvrásněnou starostmi, hlavně starostmi o moji budoucnost, a hned se mě zmocní nemůžné dojetí, které je pro tuto chvíli zcela nepatřičné. Co by si o mně kamarádi a přečetní ctitelky pomysleli, kdyby v mých očích spatřili slzný lesk? Kdo ví, jak by si to vykládali?

Na tváři lehký smích, hluboký v srdci žal... Tak to kdysi napsal ve své hořké zpovědi o lásce a smrti nedoceněný král našich básníků. Připadám si, jako bych i já byl oním poutníkem, který se vzdaluje svým přátelům, jehož silueta se rozplývá v krvavém ohni zapadajícího slunce, už brzy jim sejde z očí – a krátce nato i z mysli! Víím, že mě to nemine: slíbil jsem matce, svatosvatě jsem slíbil, že opustím tento neřestný svět a spočinu v tichém klášterním útočišti, v rajské zahradě, oddělené vysokou kamennou zdí od hlučící ulice. A přesto svůj slib právě porušuji. Bože, nehněvej se! Zhluboka se nadechnu a kráčím dál tím elegantním krokem, při němž se došlapuje na špičku a teprve poté se váha těla přenáší na patu...

Parade Marsch! Pořád mám někde hluboko v sobě uložený úžasný dětský dojem z pochodujících vojáků; vyrovnané řady těžkých okovaných bot dopadají jednotně na dlažbě, zní to jako údery velkého bubnu: buch...buch...buch...

Augen rechts! Links um! Povely důstojníka zazní jako prásknutí bičem a kráčející mnohonožka okamžitě mění směr pohybu. Nikdo by v té mase kníratých kanonýrů s vysokými čáčkami na hlavách a s puškami, na nichž se blýskají nasazené bodáky, těch trhaně se pohybujících figur, které jako by vzešly z jednoho kadlubu, z jedné jediné perníkářské formy, nikdo by v součástkách tohoto živého stroje, určeného k zabíjení, nehledal rozšafné strejdy, kteří mě jako malého chlapce tak rádi škádlili, dováděli se mnou a k mému povyražení mě nosili po kasárenském nádvoří ve štoudvích na vodu.

Ted' už jsem chlap jak se sluší a patří, v červnu jsem složil zkoušku dospělosti čili maturitu na nejlepším ústavu v Praze,

na slovutném Akademickém gymnasiu, v červenci jsem oslavil osmnácté narozeniny, svět se přede mnou otvírá stejně, jako tyto květinovými girlandami zdobené dveře do prozářeného sálu.

Než položím nohu přes práh, ještě bezděčným pohybem upravím mohutný uzel bílé vázanky, popotáhnu klopý černo-modrého kabátu s dvěma řadami perleťových knoflíků, dlaní v jemné bílé rukavičce si přičísnu vlasy a uhladím knír pod nosem, podám šatnáři klobouk a vycházkovou hůlku. Jen ať všichni vidí, že jsem švihák, za kterého by se nemuseli stydět ani v předních salonech! Pravda, stojí ta móda dost peněz, otec vrčí: „Erární uniformu bys měl zdarma, a víš, jaká je to krása?“ Jenže já nechci pochodovat v řadě, protiví se mi být kolečkem v obludném stroji... Maminka mi potají odpočítala pár florenů, sice to na nový oblek nebylo, ale v Kotcích se dalo celkem levně koupit leccos elegantního, stačilo napařit, vykartáčovat, vyžehlit a bylo to jako nové.

Teď už jsem osobnost a nikdo se mi smát nebude, ale přesto pořád někde v koutku mé duše hlodá palčivá jiskřička vzpomínky, jak jsem poprvé přišel do německého gymnázia u Jezulátka pod Petřínem. Přišel jsem tehdy hrdě v zelené placaté čepici s velkým štítkem, který trčel výbojně kupředu jako fošna ze střechy; otec mi ji vlastnoručně ušil a já myslel, že mám něco zvláštního, jenže všichni spolužáci se začali řehtat, pošklebovali se, ukazovali na mne prstem, celá třída se kolem mne seběhla jako kolem exota – ale smáli se jen do té doby, dokud jsem nestrhl čepici z hlavy, nezačal je s ní mlátit a jejím impozantním štítkem jednomu z nich nepřerazil nos. Vysloužil jsem si tím zhoršenou známku z mravů a vážné varování, že ještě jednou se něco takového stane a budu bez milosti ze školy vyloučen.

Také mi mnozí na Malé Straně předhazovali, že jsem cikáně nebo židovský parchant, to kvůli snědé pleti, vyvaleným temným očím a kudrnatým vlasům. Když jsem začal dospívat, velmi

mě trápil pohled do zrcadla, připadal jsem si ošklivý, snažil jsem se celkový dojem vylepšit knírem a delšími vlasy, snažil jsem se vypadat divoce jako nějaký rebel a revolucionář. Na Malé Straně jsem byl vyhlášeným darebákem, vůdcem klukovské party a neustálým zdrojem stížností; jakmile tlustý policajt pan Šimr zaťukal u nás na okénko, maminka už se křížovala...

Překročím práh a tímto rozhodným krokem opustím dočasně vzpomínky, které se za člověkem táhnou jako cáry mlhy, jako přízrační duchové ze hřbitovů, tiše skučí a dožadují se pozornosti. Jen si, vy protivné mátohy, zůstaňte tam, kam patříte, v krajinách zapomnění!

Přejíždím pohledem po jasně ozářeném sále: z množství olejových lamp vystupuje lehká namodralá mlha, světlo se v ní rozpíjí jako na akvarelové malbě a oslnivými záblesky se odráží v zrcadlech podél stěn. Lehký šum zní jako vzdechy větru, unášejícího s sebou vzrušený šepot a trylky dívčího smíchu, šustění sukní a rychlý klapot střevíčků.

Místodržící hrabě Chotek věnoval už před lety veřejnosti svůj honosný palác U zlatého melounu v Michalské ulici na Starém Městě pražském. Působí tady vyhlášená taneční škola místra Linka a já jsem hvězdou této školy, zářivou hvězdou první velikosti... Ach, to pokušení pýchy! Je to sotva rok, co jsem na zdejší parketu zkoušel první nesmělé krůčky, ale brzy mě to uchvátilo jako větrný vír, který roztočí prach a žene ho vzhůru naší Ostruhovou ulicí a všichni povozníci si s nadávkami vytírají zrnka písku z očí.

Tanec mi připadal jako ten nejpřirozenější způsob pohybu, stal se ventilem pro moji divokou mladickou energii, podobným ventilem, jakým se vypouští pára z přetopeného parního kotle. Zvládl jsem brzy všechny druhy tanců, kromě několika druhů čtverylek také gavotu, menuet, pecordinu, tiorilennu, anglaisu, kozák, kvapík a zejména impozantní mazur. Ovšem nejvíce jsem si zamiloval tu divokou českou novinku polku, která se po-

važuje, patrně právem, za záměrnou provokaci proti důstojnému vídeňskému valčíku... Polku si představuji jako rozvernou vesnickou dívčinu v rozevláté červené sukni, kterou se všichni snaží popadnout, ale ona jim se smíchem uniká, krouží, vzdaluje se, ale podle zákona kruhu se opět blíží... Jako věčné kolotání planet, jako kosmický rej...

Hej, ten výskot, hej ta vřava! Všem už kolem svítí oči, je to přelud nebo pravda, vždyť i sál se kolem točí, stěna sem tam otáčí se, kamna sem tam potácejí, lavice se nadzdvihují, trámy v stropě obracejí...

Může být větší slast, než držet děvče pevnou rukou, cítit jak se zády vzpírá proti mé dlani, jak se v závratí kolem mne otáčí? Šelmovsky zablýsknou bílé zoubky a zavlaje pramen vlasů, uprchlý z pracně aranžovaného účesu. Nech ho být, má krásko, dopřej mu svobodu! Kdybychom tak mohli zapomenout na všechny konvence a pravidla, kdybychom směli rozpustit vlasy, rozvázat šněrovačky a oddat se smyslnému pohanství! Ta touha je palčivá jako oheň...

Jenže předepsané kroky jsou strážci naší kázně, drží nás na neviditelné oprati – a právě v tom vězí dráždivá krása tance. Mistr Link brzy rozeznal můj talent a v letošním pokračování tanečních kurzů mě udělal svým asistentem. Spolu s jeho synem Karlem, jenž je mi věkem blízký, předvádíme žákům vzorové figurey.

Vincek Hálek, můj o rok mladší spolužák z gymnasia, jen závistivě přihlíží; co je mu platné, že je mnohem hezčí než já a že dokonce i psaní veršů mu jde lépe než mně; tady, na parketu, jsem králem já, Jeník Nerudů, synek vysloužilého kanonýra a posluhovačky!

Více mě mrzelo, že můj triumf nemohl vidět přítel z nejmilejších, Toník Tollmann. Ten si kvůli své bídě nemohl dovolit ani ten nejošoupanější frak z židovské zastavárny, ale já byl ocho-

ten pro něj peníze sehnat, třeba kvůli němu i krást, jen abych ho dostal do téhle společnosti, abych mu dokázal... Co vlastně? Obdivoval by mě snad? Obávám se, že ne, že by několika upřímnými slovy zchladil moji namyšlenost. Toník nestál o pozlátko světa, chtěl svět měnit, což ovšem byl v naší době plně fízlu a udavačů bláhový nápad. Za jediné neprozřetelně pronesené slovo jste se mohli velice snadno dostat za mříže. Naštěstí jsme měli svou tajnou skrýš, kde se dalo rozprávět bez obav. Lehávali jsme na střeše domu U dvou slunců, v té sedlové úžlabině mezi dvěma štíty, která byla vystlána prohrátými prejzovými taškami, spočívali jsme tam natažení vedle sebe, krásně ztraceni před světem, a přesto slyšící všechny hlasy ze dvora i z ulice. Ze svého tajného hnízda jsme hledívali do azuru nebe, sledovali proměnlivé tvary putujících oblaků a snili o dalekém světě a daleké budoucnosti. Oba jsme vášnivě toužili vymanit se z bíd, hnětlo nás, jak se na nás kouká jako na nějaký pól, na otrhance, na podřadný druh lidí.

Toník vzešel z ještě větší chudoby než já, ale díky řediteli Akademického gymnasia, našemu milovanému profesorovi Václavu Klimentu Klicperovi, mu bylo nejen, stejně jako mně, odpuštěno školné, ale dostal dokonce nevelké nadační stipendium, určené pro talentované studenty z nemajetných rodin. Často jsem se s ním dělil o svačinu, lámal jsem napůl krajíček chleba a kousek tvrdého tvarohového sýra, který mi maminka ráno přichystala do mošny, oba jsme po tom jídle měli trochu hlad, což ovšem bylo spravedlivější, než aby jeden z nás byl sytý a druhý hladý nemocný.

Možná by Toník přece jenom rád uviděl zdejší krásné dívky, míhající se sálem jako pestrobarevné květy na louce čechrané vlahým jarním větrem, vždyť nedávno se mi přiznal, že se do jedné malostranské krásy zamiloval, ale i kdybych mu někde vypůjčil oblek a uhradil poplatek, nedovolilo by mu to zdra-
ví. V poslední době hodně kašle, je slabý a hubený jako bičistě,

zadýchává se, když má ve škole vyjít do schodů. Na naši střechu, do tajné klukovské skrýše mezi štíty už jsme spolu dávno nevylezli. Mám o něj strach...

Pryč s těmi chmurami! Závan hudby je jako větřík, jenž odežene mráčky z tváře slunce! Karel Link stojí v pozici dirigenta uprostřed parketu a dává pokyny k úvodní promenádě a nácviku čtverylky. Tanečníci se párují; bohužel jako obvykle je tady mládenců víc než dívek, takže ti, na které nevybyla partnerka, budou muset tančit spolu, což kvitují s nakyslými úsměvy.

Už jsem se obával, že i já, kvůli svému zpoždění, skončím poněkud nedůstojně v mládenecké náruči, když tu jsem spatřil zjevení, které mi rázem vyčistilo hlavu od zmatených myšlenek. Moje duše se zachvěla jako bělostné, nově napnuté plátno, připravené pro malířův štětec, a moje chtivé oči na to plátno právě začínaly malovat. Napřed načrtly ovál obličeje s nádhernou souměrností, nad nímž se tetelilo srdce estétovo, tváře hebounké jako nejjemnější mušelin, skrze který prosvítá nádech květů pláňných růží, a kolem dokola bohatý vlas jasné barvy ryzího zlata, spletený do copového věnce a tvořící působivé orámování sličného obrazu. Modré oči se na mne zkoumavě upřely přes pozdvižený vějíř, zakrývající koketně ústa, hodnotily mne, zablesklo v nich zaujetí. Její pěkně modelovaná ňadra, částečně odhalená v dekoltu, se dmula prudkými nádechy. Všimla si, že ji též upřeně pozorují, naše pohledy se střetly jako zkřížené kordy, ale ani jedna strana neuhnula, výzva byla vzájemná. Usmála se, spustila ruku s vějířem dolů podél široké, kosticemi vyztužené sukně, a lehce pokynula na pozdrav. V mžiku jsem byl u ní a zdvořile požádal její gardedámu, zřejmě přímo paní matku, o dovození, pak jsem dívčině galantně nabídl rámě. Moje srdce se chvělo jako ptáče, bušící křídly o mříže klece.

Polápal jsem krásnou neznámou do sítě své výmluvnosti, překonával jsem se ve vtipnosti a lehkých bonmotech, zajal jsem ji pro sebe po celý zbytek večera. Během tance jsem se dozvěděl, že

se jmenuje Anna Holinová, že má ještě dva bratry a že její otec František Holina je osobním tajemníkem velmistra řádu křížovníků s červenou hvězdou. Až jsem zalapal po dechu z představy, jak významná a honosná je to rodina. Já se neměl z tohoto hlediska čím chlubit, a tak jsem se snažil blýsknout svými duchovními kvalitami, citoval jsem filosofy a básníky, chvástal jsem se, že sám zkouším psát verše a že jí časem dám nějaké přečíst. Opět mě uzemnila, když řekla, že básníky a spisovatele dobře zná, že k nim chodívají na kávu, neboť jsou to přátelé jejího otce, například pánové Hanka, Krolmus, Purkyně, Erben, občas zajde i paní Němcová.

Sklapl jsem ústa jako kapr na suchu, ale nechtěl jsem se nechat porazit, a tak jsem předvedl několik tak odvážných a téměř akrobatických piruet, že nebohá dívenka (mimochodem o rok mladší než já!) doslova ztratila půdu pod nohama a já ji spíše nesl, než vedl.

„Vy jste ďábel!“ vydechla, když jsem ji opět postavil na nohy.

Zasmál jsem se, ale bral jsem to jako lichotku a zahřálo mě to u srdce.

Večer prošuměl jako číše šampaňského, plná zlatých bublinek, než jsem se nadál, byl konec a já u šatny pomáhal dámám do kabátů. Sám jsem se pasoval na jejich rytíře, letmo jsem postřehl potutelné úsměvy kolegů, spiklenecky přimhouřené oko Vincka Hála a zklamané výrazy několika tanečnic, které bývaly v předešlých lekcích tanečních kurzů mými favoritkami. Jenže já už měl oči jen pro Aničku Holinovou.

Okamžitě jsem využil příležitosti, že máme vlastně společnou cestu přes Kamenný most, neboť Holinovi bydlí také na Malé Straně, kousek od mostu, v uličce U Lužického semináře, a nabídl jsem dámám doprovod.

Bylo šestého listopadu, ale babí léto se ještě drželo drápky holých větví, kouř z komínů se jako lehká stříbrná pára vznášel v měsíčním světle nad mosteckými věžemi a nad siluetami přís-

ně se tvářících soch; napadlo mě, že ti kamenní svatí nás sledují zachmuřenými pohledy, že mi vyčítají můj těžký hřích...

Ach, ano, teď jsem pochopil hrůzu legendárního Dona Juana, když do jeho hodovní síně hřmotně vstoupil kamenný komtur, aby žádal splnění osudného slibu. Také já jsem slíbil své zbožné matce, že budu hodným synem a že jí udělám radost a stanu se knězem, že vstoupím jako novic ke strahovským premonstrátům a budu tak nadosmrti dobře zaopatřen a navíc přinesu spasení matčině duši. Otci se to sice nelíbilo, ale nakonec zabručel: „No, dobře. Když nechce být vojákem, tak co s ním? K ničemu se nehodí, nic neumí, na řemeslo je nešikovný a jako tancmajstr se neuživí, těch je v Čechách jako máku!“

Teď mi můj slib začal připadat poněkud ukvapený. Snažil jsem se nemyslet na matčinu radost, na její zjihlý úsměv, na to, jak mi udělala na čele palcem křížek, na její naději, že dobrota mého srdce převáží nad mým darebáctvím. Byl jsem její jedináček, mazánek, jediná životní láska, pozdní plod na sklonku života... Ano, jsem darebák, měl bych dodržovat sliby a přísahy, ale moje srdce se vzpouzí jako jankovitý kůň...

„Vy se celý chvějete,“ špitla Anička, zavěšená do mé paže.

„Hříšník se vždycky chvěje, když se ho dotýká anděl,“ odpovídal jsem se čtveráckým úsměvem. Snažil jsem se, aby pod tím úsměvem nepostřehla hořkost mého přiznání.

Položila mi hlavu na rameno a jakoby mimochodem se otřela tváří o moji tvář. Slastný dotek mnou projel od hlavy až k patě, zapůsobil na mne coby tajný příslib budoucích rozkoší...

Teprve když mi obě dámy popřály dobré noci a zmizely v nitru domu, když se dvířka domovního průjezdu za nimi s třeskutím zabouchla a ten zvuk se ještě chvíli v ozvěně převaloval uličkou, teprve tehdy jsem si všiml domovního znamení nad průčelím. V blikavém světle plynové lampy jsem rozeznával tři maltézské kříže.

Měly se pro mne stát symbolem naděje – nebo výstrahou?

II

Jako ve snách jsem kráčel ztichlými ulicemi, a přesto mě nohy bezděčně nesly do známých míst, přes Mikulášské náměstí s vysokánskou chrámovou kopulí a kolem domovních podloubí, odkud v jednom místě padala okny až na chodník dlouhými pruhy záře lamp. Když někdo vycházející otevřel dveře, vyvalila se za ním povědomá směsice zvuků, namíchaná z hovorů, smíchu, cinkání sklenic, výskotu a zpěvu. Nápis nad vchodem hlásal, že je zde hospoda U Glaubiců, ovšem Malostranáci důsledně říkali, že jdou ke „Kloubicům“.

Musím se přiznat, že do téhle hospody jsem chodíval už jako dítě. To bylo ještě v dobách, kdy mě otec brával na nedělní odpolední procházky, neboť nedělní dopoledne byla vyhrazena matce, a ta mě vodila na Hradčana ke Svatému Vítu na mši, jenže procházky s otcem většinou končily právě U Kloubiců, v šenkovně plné hluku, kvasnicového pachu piva a tabákového kouře, jenž pod zašlým gotickým klenutím tvořil doslova mlhu. Scházeli se tam nad džbáněčkem dobrého moku staří kanonýři. Sedával jsem na lavici u zdi, chroupal jsem slaný preclík a naslouchal vojáckým historkám, které si donekonečna navzájem vyprávěli, přeli se o detaily, a ujišťovali se o svých zásluhách. Znal jsem tu velkolepou bitvu u Lipska téměř nazpaměť, věděl jsem, jak palbou artilérie rozprášili útočící francouzské dragouny, a když jsem je tak chvilku poslouchal, napadlo mě, že ne nějaký kníže Schwarzenberg nebo náčelník štábu Radecký, ale můj otec se svými kamarády veleli té oblodné a krvavé bitvě národů, a nebýt jejich důmyslu a hrdinských kousků, nebyl by Napoleon nikdy poražen.

Tentokrát jsem však do hospodských dveří nezamířil kvůli nějakým nostalgickým vzpomínkám, ale z dočista jiného důvodu; U Kloubiců měli v sobotu prodlouženou policejní hodinu a čepovali pivo až do půlnoci, a tak jsme sem s kamarády vždycy zamířili svlažit tancem vyprahlá hrdla.

U našeho stolu, ve skrytém koutě za pilířem sedělo pár přátel, a podle všech známek už stačil každý z nich vyprázdnit několik džbánek. Vínec Hálek mě uviděl jako první a hned mě halasně vítal: „Servus, Janku! Kde se couráš, už jsme se báli, že zůstaneme dneska bez kuřiva!“

„Servus, bando,“ zasmál jsem se, „žádněj strach, od vás mě ani ta sebevětší kráska neodloudí!“ A hned jsem sáhl do záhradří a vytáhl z kapsičky u vesty dřevěnou, krásně malovanou krabičku viržinek, kterou jsem si ‚půjčil‘ na budoucí splátku v naší trafice. Až to otec zjistí, snese se na mou hlavu jako obvykle pořádná bouřka, ale na to jsem připraven a nevyvede mě to z míry.

„Jen aby,“ zatvářil se Vínec pochybovačně, mrkl na kamarády, chtivě sáhl po kuřivu, otevřel krabičku a rozdával její obsah kolem stolu. „Měl bys nám všem zaplatit pivo. Dneska máš slavný den!“

Trochu mě tím vyvedl z míry. Co tím myslí?

Hálek ukázal na novinový arch, ležící mezi zpola vypitými džbánky; na tu dálku jsem mohl rozeznat jen nadpis v záhlaví... *Lumír!*

To jméno bájného pěvce z Rukopisu královédvorského bylo pro nás symbolem svobodného světa; nikde jinde jsme si nemohli přečíst v českých překladech Puškina, Byrona, Heina, Lermontova, Mickiewicze, Huga, Bérangera... Na pokračování tady v loňském roce vycházeli i Máchovi *Cikáni*, úžasná povídka, kterou už nestačil náš nedostižný vzor za svého života uveřejnit.

Vydavatel *Lumíra* Ferdinand Mikovec byl muž obdivuhodný, napůl Němec, napůl Čech, barikádník z roku 1848, stále pod policejním dozorem, ironik a nemilosrdný kritik, kterému leccos prošlo, takže se říkalo, že „to není jen tak, však rozumíme, kdo nepodepsal spolupráci s policií, ten by těžko mohl...“ Kdo ví, jak to bylo? Každopádně bývalý revolucionář se nebál v téhle nebezpečné době vyrukovat s českým beletristickým týde-